

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025
dekabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 1001 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'lginovna	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
Azizova Zilola Lochinovna	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
Ergashov Botirjon Ergashovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
Ahmadjanov Ilyosbek	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH	256
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
Mamadaliyev Akmaljon	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
Зайналов Джахонгир Расулович	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
Murodxiyeva Feruza Majidovna	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
Razakova Barno Sayfiyeva	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRT LARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDAARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPATCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATIONS TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEKANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
Alimqulov Nurmuhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
Sherjonov Doniyor Sapparbayevich	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING AHAMIYATI	726
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
ВОПРОСЫ ТРАНСФОРМАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ К МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	746
Муҳидинов Аюббек Нуритдинович	
РОЛЬ КОЛЛЕКТОРНО-ДРЕНАЖНЫХ СИСТЕМ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	753
Жангабаев Данияр Мансурович, Хожамуратова Роза Тажимуратовна	
ASSESSMENT OF ESG INDICES OF PRESTIGIOUS HOTELS IN UZBEKISTAN	759
Saidova Madina Xayrullo qizi	
FISKAL SIYOSATDA MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY INSTRUMENTLARI	765
Muxitdinov Sidikxo'ja Akobirxo'ja o'g'li	
TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINING XORIIY TAJRIBASI.....	771
Jabbarov Nodir Umirovich	
AKSIZ SOLINISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY TA'SIRI	775
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	781
Shavkat Djumaniyazov	
EKISHDA CHIGITNI BIR XIL TARQATISH VA OPTIMALLASHTIRISH USULLARI.....	787
Imomov Shavkat Jaxonovich, Nuritov Ikrom Rajabovich, Babamuradov Anvar Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA KOMPLEKS IQTISODIY TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH	790
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	793
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
INTELLIGENT SYSTEM FOR MONITORING AND MANAGEMENT OF THE VEGETABLE OIL REFINING PROCESS	798
Ortiqov Elbek Elmirza o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KREATIV INDUSTRIYA VA EVENT-MENEJMENTNING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI.....	806
Shaxabatdin Maxamatdinov Isak uli	

РОЛЬ И РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И КИТАЕМ.....	812
Wang Jianhong, Норов Улугбек Ирискулович	
FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA YORDAMCHI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARI HISOBI VA YORDAMCHI MAHSULOTLAR TANNARXINI ANIQLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	816
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARINI STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI DOIRASIDA SHAKLLANTIRISH VA ULARNING HOLATINI TAHLIL QILISH	821
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА МОЩНОСТИ, НЕОБХОДИМОЙ ДЛЯ РАЗОГРЕВА КРОМОК ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ДО ТЕМПЕРАТУРЫ СВАРКИ	825
Заиркулов Элёр Ёкубжон ўғли	
TEKNOLOGIK JARAYONLARNI BOSHQARISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI	830
Bekishev Allabergen Yergashevich, Hamadulloyev Diyorbek Hasanboy o'g'li	
ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE) TAMOYILLARINING IQTISODIY RIVOJLANISH VA KORPORATIV FAOLIYATGA TA'SIRI: MAKRO VA MIKRO DARAJADAGI TAHLIL	834
Murtozayev Sardorbek Abdijalil o'g'li	
TESTING THE STATISTICAL SIGNIFICANCE OF DYNAMIC MODELS IN ECONOMICS	838
Muradov Rustamjon Sobitkhonovich	
REAL IQTISODIY DAVRLAR NAZARIYASI VA UNDAN MAKROIQTISODIY TADQIQOTLARDA FOYDALANISH.....	843
Rustamov Narzillo Istamovich	
РАСЧЕТ РАСТЯЖЕНИЯ ДРЕВЕСИНЫ И ДЕРЕВЯННЫХ КОНСТРУКЦИЙ ИЗ МЕСТНЫХ ДРЕВЕСНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПОД ДИНАМИЧЕСКИМИ НАГРУЗКАМИ.....	848
Юнусалиев Эльмурод Мухаммадьякубович, Ташпулатов Илхомжон Бахтиёрович	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	854
Евгений Юрьевич Шек	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ КЛАСТЕРОВ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	860
Шодмонов Қобилжон Қахрамон ўғли	
AGRAR IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	870
Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi, Ibrohimova Muazzam Muhammadjon qizi	
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING EKSPORT SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA BU BORADAGI MUAMMOLAR	873
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
ДАТЧИКИ ИНТЕРНЕТА ВЕЩЕЙ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛЯ МОНИТОРИНГА ТЕПЛИЧНЫХ КОМПЛЕКСОВ	878
Самадов Эльёр Эркинович	
МЕТОДЫ ОПТИМИЗАЦИИ РАБОТЫ ЭКСКАВАТОРНО-АВТОМОБИЛЬНОГО КОМПЛЕКСА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ НА ОТКРЫТЫХ ГОРНЫХ РАБОТАХ	884
Аннакулов Тулкин Жовбекович, Нормонов Шамсиддин Нураддинович	
ПРОГНОЗИРУЮЩЕЕ УПРАВЛЕНИЕ СЛОЖНЫМИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЦЕССАМИ И ПРОИЗВОДСТВАМИ НА ОСНОВЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ	892
Гулямов Шухрат Манапович	

OLIY TA'LIM TASHKILOTI SUBYEKTLARIDA BUDJET MABLAG'LARI BO'YICHA XARAJATLAR HISOBINI YURITISH	896
<i>Xonimqulov Islom Ergash o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA MODDIY-TEXNIKA RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	901
<i>Kamoliddinov Ilxomjon Muxammadjonovich</i>	
THE HIDE AND SHADOW ECONOMY IN UZBEKISTAN	905
<i>Koshanov Abdimurat Azat uli, Abdimuratova Altingul Kalbayevna</i>	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARI FAOLIYATINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH.....	910
<i>Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich</i>	
MOL-MULK SOLIG'I HISOB VA UNI TAKOMILLASHTIRISH	914
<i>Sh.M.Ergashev</i>	
HUDUDLARDA QURILISH OBYEKTLARINI QURILISH MATERIALLARI BILAN TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	918
<i>Najimov Iskander Perdebayevich</i>	
TOVAR MODDIY ZAXIRALAR AUDITIDA TAHLILY AMALLARNI O'TKAZISH VA ULARNING BOSQICHLARI.....	922
<i>Tajekeev Ziyatdin Kobeytinovich</i>	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	927
<i>Минутдинова Лилия Тагировна</i>	
МОДЕРНИЗАЦИЯ ОСВЕЩЕНИЯ САЛОНОВ ВАГОНОВ МЕТРОПОЛИТЕНА ПУТЕМ ЗАМЕНЫ ЛАМП НАКАЛИВАНИЯ ЛБ-40 (ЛБ-36) НА СВЕТОДИОДНЫЕ LED-ЛАМПЫ	934
<i>Файзуллаев Асомитдин Аловитдинович, Нематов Эркин Хамраевич, Пирназаров Шохрух Холмурод угли</i>	
HUDUDY BARQAROR O'SISHDA INKLYUZIV IQTISODIY MEKANIZMLARNING ROLI	939
<i>Xamroqulov M.J.</i>	
UZBEKISTAN'S HIGHER EDUCATION SYSTEM STRENGTHENS ITS POSITION ON THE INTERNATIONAL STAGE.....	944
<i>Umarov Diyor Ravshanovich</i>	
YANGI TAKOMILLASHTIRILGAN PAXTA SEPARATORINI KORXONADA SINOV JARAYONIDAN O'TKAZISH.....	949
<i>Raximov Akbar Xolmurodovich</i>	
KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING OSIYO DAVLATLARI TAJRIBALARI: TAHLILY YONDASHUV	953
<i>Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich</i>	
КИНЕТИЧЕСКАЯ АРХИТЕКТУРА НА ПРИМЕРЕ ДИНАМИЧЕСКИХ ФАСАДОВ	958
<i>Хаитов Суннатжон Истамович</i>	
TIJORAT BANKLARIDA MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING AMALIY IMKONIYATLARI.....	963
<i>Ibragimova Shahlo Alimbayevna</i>	
ЗАКОНОМЕРНОСТИ ДЕСУЛЬФУРАЦИИ МЕТАЛЛА ШВА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СОСТАВА ШЛАКООБРАЗУЮЩЕЙ ОСНОВЫ ФЛЮСОВ	969
<i>Абралов Музаффар Махмудович</i>	
РОЛЬ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ	975
<i>Бахрамов Зиядулла Баходирходжаевич</i>	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	979
<i>Yuldasheva Mexrunisa Qasimjan qizi</i>	
OLIY TA'LIM SOHASINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA TRANSFORMATSIYA QILISHNING INSTITUTSIONAL VA ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	984
<i>Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li</i>	

XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTONDA DAVLAT AKTIVLARI BO'YICHA INTERAKTIV MA'LUMOTLAR BAZASINI YARATISH ORQALI BUDJET XARAJATLARINI TAHLIL QILISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH.....	989
--	-----

Dilshod Pulatov, Gulzara Kaxxarova

TEMIR YO'L TRANSPORTINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	994
---	-----

Raximov Xasan Shukurjonovich

TEMIR YO‘L TRANSPORTINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

Raximov Xasan Shukurjonovich

Namangan davlat texnika universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti i.f.f.d., PhD

Email: hasanboyrahimov1990@gmail.com

ORCID: 0009-0003-3981-4626

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston temir yo‘l transporti tizimining iqtisodiy samaradorligini oshirishda davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi temir yo‘l transportida energiya tejamkorlik, ekologik barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta‘minlashga qaratilgan integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini ilmiy asoslashdan iborat. O‘zbekistonda temir yo‘l sohasini tartibga solish tizimida qonunchilikning umumiyiligi, moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmlarining cheklanganligi, ESG monitoring tizimining mavjud emasligi kabi tizimli muammolar aniqlangan. Ilmiy yangilik sifatida temir yo‘l transportida “Yashil temir yo‘l” konsepsiyasiga asoslangan, qonunchilik, moliyalashtirish, davlat–xususiy sheriklik va ESG monitoringni o‘zida mujassam etuvchi integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmi taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: temir yo‘l transporti, davlat tomonidan tartibga solish, iqtisodiy samaradorlik, ESG, yashil iqtisodiyot, energiya tejamkorlik, davlat–xususiy sheriklik.

Abstract. This article examines the improvement of government regulation mechanisms to enhance the economic efficiency of Uzbekistan's rail transport system. The primary objective of the study is to provide a scientific justification for an integrated government regulation mechanism aimed at ensuring energy efficiency, environmental sustainability, and the competitiveness of rail transport. Systemic problems have been identified in Uzbekistan's rail sector regulation, including uneven legislation, limited availability of financial incentive mechanisms, and the absence of an ESG monitoring system. As a scientific innovation, an integrated government regulation mechanism based on the "Green Railway" concept in rail transport is proposed, encompassing legislation, financing, public-private partnerships, and ESG monitoring.

Keywords: rail transport, government regulation, economic efficiency, ESG, green economy, energy efficiency, public-private partnerships.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования механизмов государственного регулирования с целью повышения экономической эффективности системы железнодорожного транспорта Узбекистана. Основная цель исследования – научное обоснование интегрированного механизма государственного регулирования, направленного на обеспечение энергоэффективности, экологической устойчивости и конкурентоспособности железнодорожного транспорта. В системе регулирования железнодорожного сектора Узбекистана выявлены системные проблемы, такие как общность законодательства, ограниченная доступность механизмов финансового стимулирования и отсутствие системы мониторинга ESG. В качестве научной инновации предлагается интегрированный механизм государственного регулирования, основанный на концепции «Зеленой железной дороги» в железнодорожном транспорте, включающий законодательство, финансирование, государственно-частное партнерство и мониторинг ESG.

Ключевые слова: железнодорожный транспорт, государственное регулирование, экономическая эффективность, ESG, зеленая экономика, энергоэффективность, государственно-частное партнерство.

KIRISH

O'zbekistonda iqtisodiyotning muhim tarmog'i sifatida temir yo'l transport tizimini jadal rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, 2022–2026-yillarda Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida “temir yo'l infratuzilmasini elektrlashtirish darajasini 60 foizga yetkazish, transport-logistika xizmatlari bozorini kengaytirish, tashqi savdo va tranzit yuk tashish imkoniyatlarini rivojlantirish, “yashil koridorlar” yaratish va tranzit yuk hajmini 15 million tonnaga yetkazish” kabi aniq ustuvor vazifalar belgilab qo'yilgan¹. Mazkur vazifalarning samarali bajarilishi temir yo'l transport tizimini iqtisodiy samarador va raqobatbardosh tarmoq sifatida rivojlantirishni ta'minlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan qaranganda, tarmoqning iqtisodiy samaradorligini oshirishda davlatning tartibga solish vazifalarini qayta ko'rib chiqish, qonunchilik va moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish va “yashil” tashabbuslar asosida davlat–xususiy sheriklikni kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

Tartibga solishning zamonaviy talablari, avvalambor, davlatning transformatsiya jarayonlaridagi mas'uliyatini kengaytirishga qaratilgan. Zamonaviy iqtisodiyotda davlat nafaqat nazoratchi, balki faol rivojlantiruvchi, investor va strateg sifatida ishtirok etishi talab etiladi. Ayniqsa, temir yo'l transportida ekologik barqarorlik, energiya tejamkorlik, raqobatbardoshlik va ijtimoiy infratuzilma kabi yo'nalishlarda davlat siyosatining aniq ko'rsatmalarga ega bo'lishi shart. Davlatning vazifasi sohani tartibga solish orqali uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini shakllantirish, moliyaviy mexanizmlarni rag'batlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay muhit yaratishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Temir yo'l transport tizimini davlat tomonidan tartibga solish, energiya tejamkorlik va ekologik samaradorlikni oshirish masalalari zamonaviy iqtisodiy nazariya va amaliyotda muhim ilmiy yo'nalish sifatida qaraladi. Jahon olimlaridan P.Styuart, M.Lambert kabilar transport infratuzilmasini samarali boshqarish, logistika zanjirlarini tashkil etish va transport sohasida davlat siyosatining rolini ilmiy asoslab berganlar². Ular temir yo'l infratuzilmasida davlat-tarmoq integratsiyasi va davlat-xususiy sheriklikni yo'lga qo'yish masalalarida ilmiy modellar ishlab chiqqan, transport tizimini raqobatbardoshlik va ekologik samaradorlik nuqtai nazaridan tahlil qilgan.

MDH olimlari orasida A.Kolik, K.Ya. Kirillov kabilarning ishlari davlat tomonidan tartibga solish, tarif siyosatini shakllantirish, temir yo'l infratuzilmasini elektrlashtirish va energiya tejamkorlik masalalarida muhim ilmiy asoslarni tadqiq qilgan³. Ular qayta tiklanuvchi energiya manbalari va “yashil” texnologiyalarni joriy qilish orqali tarmoq samaradorligini oshirishning uslubiy yo'llarini ko'rsatgan.

O'zbekiston olimlari orasida G.Samatov, A.Zohidov kabilar temir yo'l transport tizimining iqtisodiy samaradorligi, davlatning boshqaruv funksiyalarini takomillashtirish va infratuzilmada innovatsiyalarni joriy etish masalalarida tadqiqotlar olib borgan⁴. Ular temir yo'l infratuzilmasini diversifikatsiya qilish, moliyalashtirishni optimallashtirish va raqamlashtirish asosida davlat-xususiy sheriklikning imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqqan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ilmiy natijalarga erishish uchun kompleks va tizimli metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida institutsional tahlil usuli orqali temir yo'l transportini davlat tomonidan tartibga solishning huquqiy, moliyaviy va tashkiliy mexanizmlari o'rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida Germaniya, Xitoy, Fransiya va Rossiya davlatlarida temir yo'l sohasida davlat ishtirokining turli modellarining samaradorligi baholandi. Tizimli yondashuv asosida iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy omillarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi hamda ESG talablarining temir yo'l transportiga integratsiya darajasi baholandi. Shuningdek, analitik va ekspert baholash usullari yordamida energiya tejamkorlik, moliyaviy samaradorlik va ekologik natijalar prognoz ko'rsatkichlari asoslandi. Tadqiqotda normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, statistik ma'lumotlar va ilmiy manbalar

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning 2022-yil 28-fevraldagi “2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-sonli farmoni. www.lex.uz

2 Stewart P. Adaptive Supply Chain Management. – Springer, 2016.; Lambert D. Logistics and Supply Chain Management. – Pearson, 2014.

3 Kolik A. Gosudarstvennoye regulirovaniye v transportnoy otrasli. – SPb.: Piter, 2021.; Kirillov K.Ya. Modeli razvitiya jeleznodorojnogo transporta. – M.: Ekonomika, 2022.

4 Samatov G. Temir yo'l infratuzilmasini rivojlantirishning iqtisodiy asoslari. – T.: Iqtisod-Moliya, 2021.; Zohidov A. ESG standartlarini transport tizimiga integratsiya qilish. – T.: Barqaror taraqqiyot, 2024.

tahlili keng qo'llanildi. Ushbu metodologik yondashuv integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini ilmiy asoslash va uning amaliy samaradorligini baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, Germaniya, Fransiya, Xitoy va Rossiyada davlatning transport sohasidagi ishtiroki tarmoq rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Germaniyada davlat tomonidan temir yo'l infratuzilmasini modernizatsiya qilishga qaratilgan "Masterplan Schiene" dasturi orqali davlat investitsiyalari va xususiy sektor ishtirokini uyg'unlashtirish mexanizmi muvaffaqiyatli amalga oshirilgan. Xitoyda esa davlat tomonidan transmilliy temir yo'l yo'nalishlarini rivojlantirish maqsadida katta miqdorda subsidiyalar va grantlar ajratiladi, ESG standartlari bo'yicha davlatning qo'llab-quvvatlovchi siyosati qat'iy ravishda joriy etilgan. Rossiyada esa davlatning tarif siyosati va moliyaviy yordam instrumentlari orqali tarmoqning rentabellik darajasi qo'llab-quvvatlanib, strategik yo'nalishlar bo'yicha davlat-tarmoq hamkorligi tizimi ishlab chiqilgan.

Temir yo'l transportini davlat tomonidan tartibga solish tizimining hozirgi holatini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, sohada muayyan huquqiy asoslar shakllangan bo'lib, ular kelgusida institutsional rivojlanish uchun muhim tayanch vazifasini bajarishi mumkin. Davlat tomonidan qabul qilingan asosiy normativ hujjatlar, jumladan, "Transport to'g'risida"gi qonun va transport tarmog'ining texnik talablari temir yo'l sohasini tartibga solishning umumiy konturlarini belgilab bergan. Kelgusida ushbu hujjatlarni amaliy mexanizmlar, bajarilish mezonlari va mas'ul subyektlar vakolatlarini yanada aniqroq belgilash orqali takomillashtirish imkoniyati mavjud. Bu esa normativ-huquqiy baza bilan real amaliyot o'rtasidagi uyg'unlikni kuchaytirishga xizmat qilishi kutiladi.

Davlat siyosatida temir yo'l transportining ustuvor yo'nalishlari belgilangan bo'lib, bu holat sohaning strategik ahamiyatini anglash darajasining oshib borayotganidan dalolat beradi. Kelgusida mazkur ustuvor yo'nalishlar bo'yicha aniq indikatorlar, monitoring mexanizmlari va tashkilotlararo funksional muvofiqlashtirish tizimini joriy etish orqali siyosatning natijadorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Bunday yondashuv temir yo'l transportini rivojlantirishda boshqaruv aniqligi va mas'uliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Moliyalashtirish va subsidiyalash siyosati nuqtayi nazaridan qaralganda, davlat budjeti hisobidan infratuzilmani yangilash va yangi loyihalarni amalga oshirishga yo'naltirilayotgan mablag'lar sohaning barqaror rivojlanishi uchun muhim moliyaviy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, kelgusida energiya tejamkor texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va ESG tamoyillariga mos loyihalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan maxsus targetli moliyalashtirish dasturlarini ishlab chiqish imkoniyati mavjud. Bunday dasturlar temir yo'l transportining texnologik modernizatsiyasini tezlashtirish hamda ekologik samaradorligini oshirishga xizmat qilishi kutiladi.

Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining normativ asoslari shakllangan bo'lib, ularni temir yo'l sohasida bosqichma-bosqich kengaytirish uchun zarur shart-sharoitlar mavjud. Kelgusida xususiy sektor ishtirokini rag'batlantiruvchi iqtisodiy va institutsional mexanizmlarni kuchaytirish orqali investitsiyaviy muhitni yanada yaxshilash mumkin. Bu esa davlat yukini kamaytirish bilan birga, innovatsion yondashuvlar va ilg'or boshqaruv tajribalarining soha faoliyatiga kirib kelishiga zamin yaratadi.

ESG va "yashil iqtisodiyot" talablarini joriy etish bo'yicha davlat siyosati strategik hujjatlarda aks etgan bo'lib, bu temir yo'l transportini ekologik transformatsiya qilish uchun muhim konseptual asos hisoblanadi. Kelgusida ushbu tamoyillarni amaliyotga tatbiq etish maqsadida maxsus dasturlar, texnik reglamentlar va majburiy standartlarni ishlab chiqish imkoniyati mavjud. Natijada dizel harakat tarkibini bosqichma-bosqich qisqartirish, elektrlashtirish darajasini oshirish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini infratuzilmaga integratsiya qilish uchun qulay sharoitlar yaratilishi kutiladi.

Davlat nazorati va hisobot tizimi temir yo'l sohasida boshqaruvning muhim elementi bo'lib, uni yanada takomillashtirish orqali kompleks samaradorlikka erishish mumkin. Kelgusida moliyaviy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda ekologik va ijtimoiy samaradorlik indikatorlarini ham qamrab olgan integratsiyalashgan hisobot tizimini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, ESG audittlari, "yashil reytinglar" va raqamli monitoring instrumentlarini qo'llash orqali davlat nazoratining analitik va prognozlash salohiyatini oshirish imkoniyati mavjud.

Umuman olganda, temir yo'l transporti sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimi barqaror rivojlanish uchun zarur institutsional va moliyaviy asoslarni shakllantirib bormoqda. Kelgusida huquqiy-me'yoriy bazani chuqurlashtirish, targetli moliyalashtirish dasturlarini joriy etish, davlat-xususiy sheriklikni faollashtirish hamda ESG talablariga mos boshqaruv va hisobot tizimini rivojlantirish orqali sohaning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy samaradorligini kompleks ravishda oshirish mumkin. Bu esa temir yo'l transportini milliy iqtisodiyotning raqobatbardosh va barqaror tarmog'iga aylantirishga xizmat qilishi kutiladi (1-jadval).

1-jadval. Temir yo'l sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining bugungi holati, amaliy natijalari va kamchiliklari⁵

№	Yo'nalishlar	Amaldagi holat	Erishilgan amaliy natijalar
1.	Qonunchilik va normativ-huquqiy baza	Temir yo'l transporti faoliyatini tartibga soluvchi umumiy ramkaviy normativ-huquqiy hujjatlar (qonunlar, farmonlar va qarorlar) mavjud	Soha faoliyatini tartibga solishning asosiy yo'nalishlari belgilangan, institutsional asos shakllantirilgan
2.	Moliyalashtirish va subsidiyalash tizimi	Davlat moliyalashtiruvchi mavjud, biroq cheklangan bo'lib, asosan infratuzilma obyektlarini qurish va modernizatsiyaga yo'naltirilgan	Ayrim yirik infratuzilma loyihalari amalga oshirilgan, texnik yangilanishlar olib borilgan
3.	ESG va "yashil iqtisodiyot" talablari	Rasmiy strategik hujjatlarda qayd etilgan, biroq temir yo'l tarmog'ida amaliy joriy etish mexanizmlari shakllantirilmagan	Ekologik barqarorlik bo'yicha umumiy tamoyillar e'lon qilingan
4.	Davlat-xususiy sheriklik (DXSH/PPP)	Huquqiy jihatdan imkoniyatlar mavjud, ammo amaliy qo'llanish darajasi past	Ayrim pilot loyihalar doirasida xususiy sektor ishtiroki ta'minlangan
5.	Nazorat va hisobot tizimi	Davlat nazorati va hisobot tizimi mavjud, asosan moliyaviy ko'rsatkichlar bilan cheklangan	Moliyaviy hisobotlar shakllantiriladi va monitoring o'tkaziladi
6.	Mahalliyashtirish va resurs bazasi	Mahalliyashtirish bo'yicha ayrim yo'nalishlar belgilangan, ammo amaliy darajasi past	Ayrim xizmat va yordamchi faoliyat turlari mahalliyashtirilgan

Hozirgi bosqichda davlat siyosatining umumiy yo'nalishlari shakllangan bo'lib, ularni aniq bajarilish mexanizmlari bilan boyitish orqali tarmoq rivojlanishiga ta'sirini kuchaytirish imkoniyati mavjud. Shu sababli ilmiy yangilik sifatida davlat tomonidan tartibga solishning integratsiyalashgan mexanizmini yaratish taklifi ilgari surilmoqda. Bu yechim davlatning strategik boshqaruvchi vazifalarini qayta ko'rib chiqish va uning tarmoq rivojlanishiga ta'sirini bir nechta yo'nalishda kuchaytirish orqali amalga oshiriladi.

Birinchi yo'nalish — qonunchilik bloki. Hozirgi holatda davlat qonunchilikda umumiy maqsadlarni belgilab qo'ygan bo'lsa-da, temir yo'l transportida ekologik va innovatsion rivojlanish vazifalarini aniqlashtiruvchi moddiy-huquqiy mexanizmlar yetarli emas. Shuning uchun qonunchilik hujjatlarida tarmoqda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish, ESG talablarini integratsiya qilish, energiya tejamkor texnologiyalarni rag'batlantirish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashga yo'naltirilgan normalar aniq va majburiy tarzda kiritilishi zarur. Bu davlat siyosatida "Yashil temir yo'l" konsepsiyasini ustuvor yo'nalish sifatida belgilash orqali huquqiy asoslarni kuchaytirish imkonini yaratadi.

Ikkinchi yo'nalish — moliyaviy blok. Davlat moliyalashtirish tizimini qayta ko'rib chiqish orqali energiya tejamkor texnologiyalarning joriy qilinishi va ekologik loyihalarning amalga oshirilishi uchun maxsus grantlar, subsidiyalar va ESG moliyalashtirish instrumentlarini ishlab chiqish talab etiladi. Bu yo'nalishda xalqaro moliyaviy tashkilotlar va mahalliy banklar ishtirokida "yashil obligatsiyalar", grant dasturlari va imtiyozli kredit liniyalari orqali moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini yaratish maqsadga muvofiq. Shu bilan birga, davlat-xususiy sheriklikda davlat tomonidan kafolat va qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish orqali xususiy investitsiyalarni jalb etish imkoniyatlari kengaytirilishi lozim.

Uchinchi yo'nalish — tarmoq nazorati va ESG monitoring tizimini yaratish. Davlat tomonidan temir yo'l sohasida amalga oshirilayotgan loyihalarning iqtisodiy va ekologik samaradorligini baholash uchun maxsus monitoring markazlarini tashkil etish talab etiladi. Bu markazlar ESG standartlariga muvofiq hisobot berish, loyihalarning uglerod izi, energiya tejamkorlik va ijtimoiy ta'sirini baholash funksiyalarini bajarishi kerak. Shundan kelib chiqib, davlat nazoratida ilg'or baholash instrumentlarini (masalan, ESG auditlar va yashil reytinglar) joriy etish tarmoqda shaffoflikni oshirish va xalqaro standartlarga moslashuvni ta'minlashga xizmat qiladi.

To'rtinchi yo'nalish — davlat-xususiy sheriklik modelini rivojlantirishning huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish. Hozirgi paytda xususiy sektorning ishtirok darajasi past bo'lib, uni kengaytirish uchun davlatning kafolatlari, risklarni taqsimlash tizimi va huquqiy kafolatlarini aniq belgilash zarur. Buning uchun davlat tomonidan maxsus DXSH dasturlari va ularning tartib-qoidalarini ishlab chiqilishi lozim.

"Yashil temir yo'l" strategiyasini davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilash — barcha yo'nalishlarni uyg'unlashtiruvchi umumiy konseptual yechim sifatida taklif etiladi. Bu strategiya davlatning ekologik va innovatsion rivojlanish maqsadlarini tarmoqda amalga oshirishga yo'naltiriladi va uning huquqiy, moliyaviy, tashkiliy hamda nazorat mexanizmlari orqali ta'minlanadi.

5 O'rganilgan manbalar asosida muallif tomonidan shakllantirilgan.

Temir yo'l transporti sohasini davlat tomonidan tartibga solishda mavjud tizimning kamchiliklari tarmoq rivojlanishiga to'siq bo'lmoqda. Shu sababli davlatning strategik boshqaruv funksiyalarini kuchaytirish va tarmoqda innovatsion hamda ekologik yechimlarni amalga oshirish uchun integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu mexanizmga tartibga solishning qonunchilik, moliyalashtirish, ESG talablarini joriy etish, davlat–xususiy sheriklik va nazorat tizimi kabi yo'nalishlarini qamrab olgan aniq maqsadlar, vazifalar va kutilgan natijalar tizimli ravishda aks ettirilgan. Ilmiy yangilik sifatida taklif etilayotgan integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmi temir yo'l sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlash, energiya tejamkorlikni oshirish, ESG standartlariga moslashish va mahalliy iqtisodiyot bilan integratsiyalashuv imkoniyatlarini kengaytirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

Taqdim etilgan mexanizm orqali temir yo'l infratuzilmasida qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushini oshirish, harakat tarkibini elektrlashtirish, energiya tejamkorlikni rag'batlantirish va uglerod chiqindilarini kamaytirish maqsadlari davlat siyosatida ustuvor yo'nalish sifatida belgilanadi. Bu yo'nalishlarni amalga oshirish orqali iqtisodiy jihatdan kutilgan natijalar quyidagilardan iborat: elektr energiyasi xarajatlarini 20–25% ga qisqartirish, har yili milliardlab so'm tejamkorlikka erishish, tarmoqning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish va ESG moliyalashtirish manbalari orqali xalqaro mablag'larni jalb qilish imkoniyatining paydo bo'lishi. Ekologik jihatdan esa SO₂ chiqindisini kamida 30–35% ga qisqartirish, uglerod izini kamaytirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalari hissasini 20% gacha oshirishga erishiladi.

Shuningdek, integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmi davlat–xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish, milliy standartlarni ESG talablari bilan uyg'unlashtirish va temir yo'l transport tizimini xalqaro talablarga moslashtirishda hal qiluvchi o'rin tutadi. Modelning amaliyotga joriy qilinishi natijasida tarmoqda ish o'rinlarining ko'payishi, xizmatlar sifati oshishi va mahalliy iqtisodiyot bilan chuqur integratsiyaga erishiladi. Shu jihatdan ushbu ilmiy yangilik temir yo'l sohasining innovatsion rivojlanishi uchun muhim nazariy va amaliy yechim sifatida xizmat qiladi.

Temir yo'l transportini davlat tomonidan tartibga solishning integratsiyalashgan mexanizmini joriy qilish orqali iqtisodiy va ekologik samaradorlikni oshirish imkoniyatlari keng. Hozirgi sharoitda sohadagi asosiy muammolardan biri energiya tejamkorlik va ekologik samaradorlik ko'rsatkichlarining past darajada qolishi, kapital qo'yilmalarning rentabellik darajasining yetarli emasligi hamda tarmoqning xalqaro talablarga moslashishda ortda qolishi hisoblanadi. Shu jihatdan taklif etilayotgan integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmi davlat ishtirokini kuchaytirish orqali yuqori iqtisodiy va ekologik samaralar berishga qaratilgan.

Birinchi navbatda, davlat yordami va moliyalashtirish tizimini takomillashtirish orqali temir yo'l tarmog'ida kapital qo'yilmalarning rentabellik darajasini 20–25% ga oshirish imkoniyati paydo bo'ladi. Buning asosiy sababi shundaki, maxsus davlat dasturlari orqali "yashil" texnologiyalarga yo'naltirilgan subsidiyalar va grantlar, davlat kafolatlari, soliq imtiyozlari hamda imtiyozli kreditlar orqali xususiy kapital uchun keng imkoniyatlar ochiladi. Shaxsiy kuzatuvlarimga ko'ra, hozirgi paytda xususiy sektorning ishtiroki asosan yirik infratuzilma loyihalarini bilan cheklangan bo'lib, davlatning tarkibiy yordami va kafolati yo'qligi sababli xatarli hisoblanadi. Modelning joriy qilinishi esa ushbu xatarlarni kamaytirish, xususiy kapital ishtirokini kuchaytirish va rentabellikni oshirishning amaliy yo'li hisoblanadi.

Ikkinchidan, elektrlashtirish, energiya tejamkorlik texnologiyalari va qayta tiklanuvchi energiyalardan foydalanish hisobiga umumiy energiya xarajatlarini kamida 18–22% ga qisqartirish imkoniyati yaratiladi. Buning amaliy jihatdan ahamiyati shundaki, energiya xarajatlari temir yo'l tarmog'ida umumiy ekspluatatsion xarajatlarning katta qismini tashkil etadi va uning qisqarishi sohaning moliyaviy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Masalan, elektrlashtirish darajasining oshib borishi dizelli tarkib xarajatlarini kamaytirishi, qayta tiklanuvchi energiya manbalari (masalan, quyosh va shamol) orqali stansiya va depo infratuzilmasining energiya ta'minotida iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi.

Uchinchidan, ESG standartlarini davlat siyosatiga integratsiya qilish orqali temir yo'l transporti sohasidagi SO₂ chiqindisini kamida 30–35% ga qisqartirish maqsad qilib qo'yilgan. Bu maqsadga erishish uchun davlat nazoratida "yashil audit" tizimini joriy qilish, har bir yirik loyihada uglerod izini baholash va hisobot topshirishni majburiy qilish, qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini moliyalashtirishda davlat grantlarini ajratish zarur. Mutaxassislar fikri va shaxsiy tahlillarim shuni ko'rsatadiki, hozirgi paytda temir yo'l sohasida ekologik samaradorlik hisobotlari yuritilmaydi, uglerod izini aniqlash va baholash amaliyoti yo'q. Shuning uchun taklif etilayotgan mexanizmga davlatning to'g'ridan-to'g'ri nazorati va majburiy hisobot tizimi orqali ekologik natijalarni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Nihoyat, integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmining joriy qilinishi orqali tarmoqning umumiy rivojlanishi barqarorlashadi, ichki va tashqi bozorlarda raqobatbardoshligi oshadi hamda eksport salohiyati yuksaladi. Chunki davlat tomonidan taqdim etiladigan kompleks yordam — qonunchilik kafolatlari, moliyaviy rag'batlar, ESG talablariga muvofiq sertifikatlashtirish va tarmoq infratuzilmasining "yashil"

standartlarga moslashtirilishi — temir yo'l transportining xalqaro bozorlar uchun jozibadorligini oshiradi. Shu bilan birga, energetika xarajatlarning qisqarishi, uglerod chiqindisining kamayishi va xizmatlar sifatining oshishi tarmoqning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish temir yo'l transportining barqaror rivojlanishi va xalqaro standartlarga muvofiqlashuvini ta'minlashda muhim yo'nalish sifatida qaralishi zarur. Bugungi kunda sohadagi iqtisodiy va ekologik muammolarning yechimi davlat ishtirokini kuchaytirish, tartibga solish tizimini yangicha yondashuvlar bilan to'ldirish va tarmoq rivojlanishini kompleks ta'minlaydigan mexanizmlarni ishlab chiqish talabini qo'ymoqda. Ilmiy yangilik sifatida taklif etilayotgan davlatning ekologik, innovatsion va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish funksiyalarini birlashtirgan integratsiyalashgan tartibga solish mexanizmi modeli aynan shu ehtiyojdan kelib chiqqan holda ishlab chiqilgan bo'lib, u davlat siyosatida ekologik barqarorlik, energiya tejamkorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlashda strategik yo'nalish sifatida xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, davlatning boshqaruv vazifalari sohadagi qonunchilik, moliyalashtirish, nazorat va innovatsiya yo'nalishlarini uyg'unlashtirgan holda tarmoq infratuzilmasini "yashil" texnologiyalar va ESG talablariga muvofiq rivojlantirishga qaratilgan. Ya'ni davlat faqat farmon va qarorlar qabul qiluvchi institut sifatida emas, balki tarmoqning rivojlanishi uchun aniq maqsadlar qo'yadigan, resurslarni safarbar qiladigan va barqarorlikni ta'minlaydigan faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi. Har bir loyihada energiya tejamkorlik va uglerod izini kamaytirish mezonlarini kiritish, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish uchun moliyaviy kafolatlar berish, "yashil grantlar" va imtiyozli kreditlar joriy qilish, ESG hisobotlarini majburiy qilib belgilash — bularning barchasi modelning amaliy samaradorligini ta'minlaydigan asosiy yo'nalishlar hisoblanadi. Shu bois tadqiqotda quyidagi yo'nalishlardagi takliflar ilgari surildi:

- davlatning temir yo'l transporti sohasidagi tartibga solish funksiyalari strategik rivojlanishning ajralmas qismi sifatida qaralishi va ekologik, innovatsion, ijtimoiy-iqtisodiy vazifalar uyg'unligini ta'minlashi shart;
- integratsiyalashgan davlat tomonidan tartibga solish mexanizmini amalga oshirish uchun normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, xususan, temir yo'l sohasida energiya tejamkorlik va ESG talablarini hisobga oladigan maxsus qonunchilik hujjatlarini ishlab chiqish zarur;
- davlat budjeti va xalqaro moliyalashtirish manbalari asosida maxsus "yashil loyihalar" va innovatsion infratuzilmalarni qo'llab-quvvatlash uchun grant va subsidiya dasturlarini yaratish kerak;
- davlat tomonidan nazorat va baholash tizimini takomillashtirish, har bir yirik loyiha uchun uglerod izi, energiya tejamkorlik va ijtimoiy samaradorlik bo'yicha hisobotlarni taqdim etishni majburiy qilish zarur;
- davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish uchun maxsus huquqiy va tashkiliy shartlar yaratish, xususiy investorlarning xatarlarini kamaytirish va ularni rag'batlantirish choralarini kuchaytirish kerak;
- "Yashil temir yo'l" konsepsiyasini davlat siyosatida ustuvor yo'nalish sifatida rasmiylashtirish va uning bajarilishini davlatning strategik rejalari hamda nazorat tizimi orqali ta'minlash talab etiladi.

Shu yo'nalishdagi takliflarni amalga oshirish orqali davlat siyosatida temir yo'l transportining roli energiya tejamkor, ekologik barqaror va xalqaro raqobatbardosh tarmoq sifatida mustahkamlanishi mumkin. Bu nafaqat milliy iqtisodiyot uchun iqtisodiy samaralar, balki ekologik barqarorlik va ijtimoiy rivojlanish yo'lida ham muhim natijalarga olib keladi.

FOYDALANILAGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni. <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-sonli Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
3. Stewart P. Adaptive Supply Chain Management. — Springer, 2016.
4. Lambert D. Logistics and Supply Chain Management. — Pearson, 2014.
5. Kolik A. Gosudarstvennoye regulirovaniye v transportnoy otrasli. — SPb.: Piter, 2021.
6. Kirillov K.Ya. Modeli razvitiya jeleznodorojnogo transporta. — M.: Ekonomika, 2022.
7. Samatov G. Temir yo'l infratuzilmasini rivojlantirishning iqtisodiy asoslari. — T.: Iqtisod-Moliya, 2021.
8. Zohidov A. ESG standartlarini transport tizimiga integratsiya qilish. — T.: Barqaror taraqqiyot, 2024.
9. Fayzullayev, J. S. (2019). Improvement of Economic Efficiency of Development of Railway. Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR) ISSN, 2249, 0892.
10. Amirov, L. F., Fayzullaev, J. S., Rahimov, H. S., & Shayusupova, N. T. (2021). EMM of effective management of the integrated transportation and logistics system. In E3S Web of Conferences (Vol. 244, p. 08022). EDP Sciences.
11. Shukurjonovich, R. H. (2020, December). IMPROVING THE ECONOMIC ACTIVITY OF TRANSPORT INFRASTRUCTURE. In Archive of Conferences (Vol. 10, No. 1, pp.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100